

สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสาน

เรื่องศักดิ์ บัดภาวะโร¹

บทคัดย่อ

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมชุด สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริง (realistic) ด้วยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (oil on canvas) ที่มีแรงบันดาลใจมาจากการมองรูปทรงต่างๆ ในวิถีชีวิตในชนบทอีสานให้เกิด “สัญญา” หรือความจำได้หมายรู้โดยใช้สติปัญญาพิจารณา “นามรูป” หรือรูปทรงที่ปรากฏนั้นให้เป็นทัศนธาตุต่างๆ แล้วประสานทัศนธาตุนั้นด้วยฝีมือในขณะนั้น สร้างเป็นผลงานจิตรกรรมเทคนิคสีน้ำมันในรูปแบบเหมือนจริงเป็นการมองรูปธรรมให้เป็นนามธรรมแล้วประสานนามธรรมนั้นสู่รูปธรรม อันเป็นการหมุนวนของวิญญูตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการมอง พิจารณา คิด วิเคราะห์ วางแผน และสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมซึ่งใช้กลวิธีการระบายสีน้ำมันที่หลากหลาย ทั้งการใช้พู่กันและเครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่นที่ใช้สร้างมิติในผลงาน แทนค่าความรู้สึกของพื้นผิววัตถุและรูปทรงต่างๆ ในชนบทอีสาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่ประสานสัมพันธ์ทั้งเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิควิธีการ เพื่อถ่ายทอดความงามของวิถีชีวิตและคุณค่าภูมิปัญญาของคนชนบทอีสาน ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ในรูปแบบเฉพาะตัวและสะท้อนให้สังคมตระหนักในคุณค่าวิถีชีวิตในชนบทอีสาน ที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย พอเพียง และสงบสุข

คำสำคัญ : 1. สัญญา 2. นามรูป 3. วิถีชีวิต 4. อีสาน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี อีเมล : sukart8670@gmail.com โทร : 09 2859 5346

The memory of mind and matter in the lifestyle of northeastern countryside

Reangsak Padthawaro²

Abstract

The creation of the painting set “The Memory of Mind and Matter in the Lifestyle of Northeastern Countryside” aims to create realistic paintings, using the oil on canvas technique. The inspiration derived from observation of shapes and forms in the lifestyle of northeastern countryside, leading to “memory” or recollection through intellectually considering “mind and matter” or visible shapes as visual elements. At that precise moment, a brush was used to integrate those visual elements, creating realistic oil paintings. It represented looking at the concrete as the abstract and combining the abstract to create a concrete form, like going through a circle of life which is a dharma principle of Buddhism. It was a process of looking, considering, thinking, analyzing, planning and creating paintings with various techniques of oil painting as well as paintbrushes and instruments made from local materials to create dimensions in the artworks. They symbolized the texture of objects and shapes in the northeastern countryside. These works showed the relationship between the process of creating the painting which coordinated the contents, formats and techniques in order to present the beauty of the lifestyle and local wisdom value of countryside northeastern people. It developed a unique create work and it is a reflection that enhanced society’s awareness of the lifestyle of the northeastern countryside that is simplistic, sufficient and peaceful.

Keywords: 1. Memory 2. Mind and matter 3. Lifestyle 4. Tradition

² Lecturer at the Visual Arts Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand. Email address: sukart8670@gmail.com
Tel: 09 2859 5346

บทนำ

เมื่อพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่มาถึงดินแดนสุวรรณภูมิ มีหลักฐานทางโบราณคดีต่างที่สันนิษฐานว่า น่าจะมีศูนย์กลางอยู่บริเวณตอนกลางของไทยในปัจจุบัน ต่อมา ได้เผยแผ่เข้าสู่ดินแดนทางภาคอีสานโดยเข้ามาทางลำน้ำชี ลำตะคอง แม่น้ำมูล และเข้าสู่ลุ่มน้ำโขง โดยพบหลักฐานสำคัญต่างๆ ของศาสนสถาน โบราณวัตถุ และพระพุทธรูปซึ่งบ่งชี้ถึงวัฒนธรรมทวารวดี ชาวอีสานจึงมีความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน และมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนอีสานเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประเพณีฮีต 12 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนอีสานต้องร่วมมือกันจัดงานบุญประเพณีทั้ง 12 เดือน โดยมีความเชื่อเรื่อง “กรรม” เป็นหลักสำคัญเพื่อให้คนในสังคมมีความยึดมั่นในความดี สะสมบุญบารมี อันเป็นเส้นทางสู่พระนิพพานในอนาคต ซึ่งส่งผลให้คนอีสานมีศีลธรรม มีวัฒนธรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยิ้มง่าย พูดตรง มีบุคลิกที่ซื่อสัตย์ เมื่อนำเอาความเชื่อทางด้านพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน จึงทำให้มีวิถีชีวิตที่แสดงถึงความเรียบง่าย สมถะ และปรับตัวกับสภาพแวดล้อมได้ดี โดยคนอีสานได้พึ่งพาอาศัยธรรมชาติในการดำรงชีวิต เช่น การหาอาหาร การสร้างที่อยู่อาศัย การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ การทำการเกษตร เป็นต้น ด้วยเหตุที่คนชนบทอีสานดำรงชีวิตด้วยความเรียบง่ายนี้ จึงส่งผลให้คนอีสานมีความเป็นอยู่ด้วยความสงบสุข (Chawalit Atipattayakul, 2016, pp. 1-3)

ปัจจุบันวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุขนี้ เริ่มเลือนหายไปจากคนชนบทอีสาน เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งวัฒนธรรมใหม่ได้เข้ามาทำให้ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตบางอย่างถูกกลืนจนแทบจะไม่เหลือให้คนอีสานรุ่นหลังได้เห็น ผู้สร้างสรรค์ได้ตระหนักเห็นความสำคัญของปัญหา ต้องการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่แสดงถึงความงามและคุณค่าวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนอีสานที่ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย พอเพียง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ จึงเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เพื่อถ่ายทอด ความจริง ความงาม และคุณค่าของวิถีชีวิตชนบทอีสานให้ผู้คนได้ศึกษาเปิดใจที่จะพิจารณาถึงคุณค่าวิถีชีวิต โดยใช้ภาษาทางทัศนศิลป์เป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เพราะงานสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้นเกิดจากความต้องการที่จะถ่ายทอดความประทับใจ ความคิด และอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการแสดงออกถึงความงาม ความคิดเห็น ความรู้สึก ดังนั้น ผลงานสร้างสรรค์ศิลปะจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ซึ่งไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องสำหรับคนในสังคมเท่านั้นแต่เป็นหลักการสากลที่ส่งอิทธิพลต่อทุกสังคมอีกด้วย (Channarong Ponrungrroj, 2000, p. 64)

ผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมชุดนี้ จึงเป็นการศึกษา และสร้างสรรค์ ความทรงจำของผู้สร้างสรรค์ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตชนบทอีสาน โดยการศึกษาเรื่องราว เหตุการณ์ บรรยากาศ สภาพแวดล้อม รูปทรง วัตถุ ในชนบทอีสานที่มีผลกับจิตใจของผู้สร้างสรรค์แล้ววิเคราะห์แยกมิติของรูปทรงนั้น เพื่อหาความจริงที่ซ่อนอยู่ภายใต้วัตถุ หรือรูปทรงต่างๆ ที่ส่งผลต่อจิตใจให้ผู้สร้างสรรค์ Samak Burawas (2012, p. 27) ได้กล่าวไว้ว่า “นามรูป” เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเห็น เป็นเครื่องสัมผัสต่างๆ ทั้งภายนอก และภายในทั้ง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ โดยมีสติและปัญญาเป็นเครื่องพิสูจน์กลั่นกรอง สิ่งที่เข้ามากระทบกับร่างกายและจิตใจ การเห็นนามรูปนี้เองก่อให้เกิดผลกระทบต่ ออาการของ “จิต” ซึ่งเป็นตัวปรุงแต่งสะท้อนเป็นอารมณ์ต่างๆ คอยดันรนไปมา อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ต้องมีสติและปัญญาคอยประคับประคองจิตไว้เสมอ เพราะจิต มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา Boowa Nanasampanno (1987, p. 45) ได้กล่าวว่า “สัญญา” คือ ความจำ เป็นการจดจำได้หมายรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาทั้งความจำระยะสั้น และระยะยาว บางทีอาจก็ลืมเลือนไปแต่เมื่อต้องการจำก็สามารถรื้อฟื้นความจำกลับมา ได้อีก การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุดนี้จึงเป็นการถ่ายทอดความจำจากการมอง นามรูปต่างๆ ที่ผู้สร้างสรรค์ผูกพันในวิถีชีวิตในชนบท ส่งผลกระทบต่อจิตใจให้รู้สึก ถึงความผูกพันในความงามที่เรียบง่าย สมถะ ของวิถีชีวิตที่สงบสุขในชนบทอีสาน Ithipol Thangchalok (2007, p. 42) ได้กล่าวไว้ว่า ทศนศิลป์ที่เป็นภาษาแห่งการมอง และการเห็น เป็นกระบวนการสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เมื่อมนุษย์เรามองเห็น “รูป” ของ สรรพสิ่งต่างๆ รอบตัวไปตามสัญชาตญาณของการดำรงชีวิตแล้วใช้ “สติ” พิจารณา จึงจะเป็นการมองด้วยความตั้งใจ ดังนั้น การมองสิ่งต่างๆ ด้วย “ตา” โดยที่ไม่เปิด “ใจ” จึงเป็นการมองข้ามสิ่งสำคัญ ก่อให้เกิดการละเลยความดีงามใกล้ตัวไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสร้างสรรค์จิตรกรรมชุด สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิต ชนบทอีสาน เปรียบเสมือนการอุปมาอุปไมยว่าแยกการศึกษาออกเป็น “ภายใน” กับ “ภายนอก” กล่าวคือ ศึกษาภายในว่าเหตุใดจิตถึงผูกพันกับรูปทรงที่คุ้นเคย โดยการ นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาวิเคราะห์ ถึงความสัมพันธ์ต่างๆ ว่าการเกิดขึ้น ของสิ่งต่างๆ ทำไม่ถึงเรียกว่าสิ่งนั้น สิ่งนี้ ทำไมสิ่งต่างๆ ถึงมีผลต่อความรู้สึกของมนุษย์ เป็นการศึกษาค้นหาความหมายของเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึกผูกพัน เหตุที่ทำให้เกิด ความจำที่มีต่อนามรูปต่างๆ โดยการลงพื้นที่จริงแล้วศึกษาค้นคว้าจากวิถีชีวิตชนบท อีสาน ส่วนการศึกษาภายนอกเป็นกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีน้ำมัน จากสถานที่จริง โดยใช้การมอง สังเกต และพิจารณาวัตถุหรือรูปทรงต่างๆ แล้วถ่ายทอด ออกมาด้วยกระบวนการทางด้านจิตรกรรม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดอย่างมาก เนื่องจากการแก้ปัญหาต่างๆ นั้นมีมากในระหว่างการสร้างสรรค์ จึงตัดรายละเอียด สาระ

ความสำคัญของวัตถุหรือรูปทรงออก เหลือไว้เพียงความบริสุทธิ์ของรูปทรง โดยมองแค่ทัศนธาตุต่าง ๆ แล้วประสานทัศนธาตุนั้นโดยอาศัยประสบการณ์และทักษะในการสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ Pichet Piaklin (2016, p. 2291) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมมีความมุ่งหมายที่จะบันทึกเหตุการณ์ในปัจจุบันขณะ โดยมุ่งเน้นการประสานกันอย่างลงตัวของ จุด เส้น สี พื้นผิว ค่าน้ำหนักของแสง-เงา ก่อตัวขึ้นเสมือนการบันทึกประสบการณ์ที่ถูกแปลงเป็นสัญลักษณ์ต่างๆ Pongsiri Kiddee (2016, p. 2272) ได้กล่าวว่า รัชชาติทางด้านทัศนศิลป์นั้นเกิดจากทัศนธาตุที่ศิลปินเป็นผู้กำหนดสร้างสรรค์ขึ้น อันได้แก่ จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ผ่านกระบวนการทางด้านเทคนิคต่างๆ ทางทัศนศิลป์ สัญญาแห่งนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสาน จึงเป็นการประสานทั้งทัศนธาตุภายนอก การโต้ตอบกับแบบโดยฉับพลัน มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อรูปที่ปรากฏแล้วประสานทัศนธาตุด้วยฝีมือประจักษ์เกิดผลงานจิตรกรรม ในขณะเดียวกันการมุ่งความรู้สึกภายในก็อัดเต็มและถูกถ่ายทอดออกมาเพื่อประสานกันทั้งแนวความคิด รูปแบบ และเทคนิควิธีการสร้างเอกภาพให้ปรากฏ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบเฉพาะตัว

วัตถุประสงค์ของการวิจัยสร้างสรรค์

1. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริง (realistic) ที่มุ่งเน้นแสดงเนื้อหาที่มาจากการมองให้เกิดความจำแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นงานจิตรกรรม เสมือนเป็นการบันทึกปัจจุบันขณะ เพื่อแสดงความรู้สึกที่สัมพันธ์ระหว่างกายกับจิตที่แสดงออกถึงคุณค่าของความงามในวิถีชีวิตชนบทอีสาน
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปฏิกิริยาของสีน้ำมัน ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เพื่อสื่อความหมายให้สอดคล้องตามแนวคิดของการสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะตัว
3. เพื่อพัฒนาวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีการแสดงออกทางฝีมือให้มีความลึกซึ้ง พร้อมทั้งนำองค์ความรู้เผยแพร่สู่สาธารณชน ในรูปแบบนิทรรศการและตีพิมพ์เอกสารทางวิชาการ

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาหาข้อมูลในชุดนี้เป็นการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม โดยการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากบทความ งานวิจัย เอกสาร และงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเนื้อหาแนวความคิดและเรื่องราวจากการมองให้เกิด สัญญา (ความจำ) เป็นการมองเพื่อวิเคราะห์ให้เกิดความหมายเชิงสัญลักษณ์ถึงสภาพนามธรรมโดย

การมองเป็นทัศนธาตุแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อแสดงความงามของวิถีชีวิตในชนบทอีสาน

2. ศึกษาวิเคราะห์ผลงานศิลปะที่มีรูปแบบและแนวทางการใช้สีน้ำมันในการสร้างสรรค์ รวมทั้งทฤษฎีจิตวิทยาของสี ปฏิกริยาของสีที่ต้องนำมาสร้างมิติบรรยากาศ แสง-เงา อุณหภูมิของสี เวลา และฤดูกาล

3. การศึกษาค้นคว้าและทดลองเทคนิคกลวิธีการระบายสีน้ำมันด้วยฝีแปรงในลักษณะต่างๆ ที่สอดคล้องกับแนวความคิดและตรงตามจุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์

4. การวิเคราะห์รูปทรงที่นำมาสร้างสรรค์ ใช้รูปทรงที่เรียบง่าย เลือกมุมมองที่สามารถสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์โดยการวิเคราะห์เพื่อถอดโครงสร้างกายภาพภายนอกของรูปทรง วัตถุ เรื่องราว บรรยากาศ สภาพแวดล้อมออกเป็นทัศนธาตุ แล้วประสานด้วยกระบวนการทางด้านจิตรกรรมด้วยเทคนิคสีน้ำมัน ซึ่งใช้ฝีแปรงเป็นตัวประสานทัศนธาตุให้เกิดเอกภาพ โดยนำความประทับใจจากสภาพแวดล้อมในชนบทอีสาน

5. สรุปและอภิปรายผล ประมวลความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่ผลงานสร้างสรรค์ ด้วยการจัดแสดงผลงานสร้างสรรค์ต่อสาธารณชน หรือการเข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการทางด้านศิลปกรรม และการนำเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ทางวิชาการต่างๆ

กระบวนการศึกษา

การสร้างสรรคผลงานจิตรกรรมชุด สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิตชนบท เป็นการศึกษาค้นคว้า ทดลอง เพื่อพัฒนาผลงานจิตรกรรมในลักษณะส่วนตัวให้มีความลุ่มลึกทางด้านแนวความคิด ความหมาย อารมณ์ รูปแบบและเทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ ซึ่งเกิดจากการมองวิถีชีวิตในชนบทในแง่มุมต่างๆ แล้วจดจำเป็นสัญญา ใช้สติและปัญญาพิจารณาลงไปวิถีชีวิตที่ผู้สร้างสรรค์ผูกพันและคุ้นเคย แล้ววิเคราะห์รูปทรงต่างๆ ที่ปรากฏให้เหลือเพียงความบริสุทธิ์ของทัศนธาตุ ซึ่งได้แก่ จุด เส้น สี น้ำหนักแสง-เงา รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และระนาบ แล้วทำการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมโดยใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบในขณะนั้น เป็นการแสดงออกโดยการถ่ายทอดอารมณ์ของฝีแปรงที่มีความสด สะอาด เพื่อศึกษาปฏิบัติการโต้ตอบของกายและจิตโดยใช้ผลงานจิตรกรรมเป็นสื่อในการศึกษา การเรียนรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้สามารถเข้าใจเรื่องกายและจิต เมื่อจิตที่ถูกฝึกดีแล้วสามารถที่จะวิเคราะห์หรือหยุดอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สติ คือ การเพ่งพิจารณาถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นเส้นทางขัดเกลากิจใจให้เกิดความสงบ

เมื่อจิตสงบ หนึ่ง ก็สามารถรวมใจเป็นหนึ่งเดียวเรียกว่า สมาธิ ผู้ที่มีสมาธินี้สามารถสร้างสรรค์หรือกระทำกิจใดๆ ด้วยความเพียร ความมุ่งมั่น และจะทำให้บรรลุถึงความสำเร็จได้ ผู้สร้างสรรค์ได้ใช้หลักการฝึกสมาธิและนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ในขณะสร้างสรรค์ผลงานจากสถานที่จริง จึงได้พิจารณาถึงมวลต่างๆ ที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า สลายจากสัญญาเดิมว่าสิ่งนั้น คือ ในนามรูปของสิ่งนั้น แล้ววิเคราะห์ให้เหลือเพียงความงามที่บริสุทธิ์ของทัศนธาตุ คือ จุด เส้น สี รูป ร่าง รูปทรง น้ำหนัก แล้วใช้ทักษะและประสบการณ์ทางด้านจิตรกรรม ประสานทัศนธาตุเหล่านั้นด้วยฝีมือแปรเปลี่ยนการประกอบรูปทรงของทัศนธาตุต่างๆ จากนามธรรมสู่รูปธรรม เพื่อแสดงถึงความงามของคุณค่าในวิถีชีวิตชนบทอีสาน Pichet Piaklin (2016, p. 2293) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเรื่องจิตและกาย เพื่อเชื่อมโยงกับการภาวนาเพื่อกำหนดสติสัมปชัญญะ ซึ่งพบว่าเป็นหนึ่งในกลวิธีที่สติสัมปชัญญะ บนฐานของความเคลื่อนไหวของร่างกาย ผสานกับแนวคิดตามหลักพุทธธรรม เสมือนเป็นทฤษฎีหรือแผนที่ในการเดินทางสู่กระบวนการสร้างสรรค์ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาปรัชญาในพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญ เนื่องจากพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการศึกษาถึงแก่นแท้ของชีวิต ทั้งนี้ การครองสติและสมาธิเพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ อันเป็นเส้นทางที่จะนำพาจิตและกายไปสู่ความสงบสุข

ผลงานจิตรกรรมชุดนี้เป็นการสร้างสรรค์ในรูปแบบเหมือนจริง (realistic) เพื่อต้องการที่จะแสดงให้ผู้ชมผลงานสามารถรับรู้เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกของผลงานได้ง่าย ได้เห็นคุณค่าวิถีชีวิตเพื่อรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าในการดำรงชีพที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษมายาวนาน การเลือกแสดงออกในรูปแบบเหมือนจริงจริงเป็นเป้าหมายที่จะทำให้ผู้ที่ได้ชมผลงานเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ได้ง่าย ดังนั้น การใช้สีเพื่อแสดงความเหมือนจริง จึงต้องมีการศึกษา ค้นคว้า ทดลองนำทฤษฎีสีและหลักการทางวิชาการต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เนื่องจากวิถีชีวิตในชนบทนั้นมีสีที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น ฝุ่นที่ปกคลุมตามถนนทางเดิน หรือสีจากการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ต้นไม้ ต้นหญ้าที่แห้งตายหรือเกิดใหม่หมุนเวียนตามฤดูกาล สีที่เปลี่ยนตามแต่ช่วงของเวลาและฤดูกาล สีจากข้าวของเครื่องใช้ที่ผ่านการใช้งานทำให้เปลี่ยนแปลงไป สีของรูปทรงต่างๆ ซึ่งส่วนมากเป็นการนำเอาวัสดุจากธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ ทำให้สีที่นำมาสร้างสรรค์มีความเฉพาะการศึกษาเรื่องสีตามหลักการทางทฤษฎีสีทั่วไป เช่น ประเภทของสี วงจรสี วรรณะสี หลักการใช้สีต่างๆ สีกลมกลืน สีตัดกัน สีเอกรงค์ สีเลื่อมหลาย สีที่ปรากฏเด่น สีครอบงำ หรือสีส่วนรวม ความรู้สึกที่มีต่อสี จึงมีความสำคัญมาก เพื่อจะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน Chatchai Atthapuk (2014, pp. 73-75) ได้กล่าวไว้ว่า การที่

มนุษย์มองเห็นสีเกิดจากปรากฏการณ์ที่แสงส่องกระทบวัตถุแล้วสะท้อนคลื่นแสงเข้าตา เมื่อกระทบประสาทตาประมวลผลรับรู้วัตถุนั้นมีรูปร่าง ขนาด ลักษณะผิว และสีอย่างไร สีจึงเป็นสิ่งที่คุ้นเคยกับมนุษย์เพราะเกี่ยวข้องกับสีอยู่ตลอดเวลา เพราะทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราล้วนมีสีสันแตกต่างกันมีอิทธิพลกับความรู้สึกจิตใจของคน เมื่อจะต้องการนำสีมาผสมกันให้มีความเหมือนจริงตามธรรมชาตินั้น การศึกษาค้นคว้าเรื่องสีเอกรงค์ (monochrome color) ก็มีความสำคัญเพราะว่าในสภาพแวดล้อมของธรรมชาติทั่วไปนั้น จะถูกปกคลุมด้วยบรรยากาศ (atmosphere) บรรยากาศนี้เกิดจากหลายปัจจัยทั้งสภาพ อากาศ อุณหภูมิ แสงแดด หมอก ฝน กาลเวลา และอื่นๆ เมื่อมองไปในธรรมชาติแล้ว สังเกตดูสีจะพบว่ามีความกลมกลืนกันมาก แม้จะมีสีที่แตกต่างกัน แต่โครงสร้างส่วนใหญ่ จะปรากฏให้เห็นชัดเจนเรียกสภาพแบบนี้ว่าสีเอกรงค์ คือสีที่มีอิทธิพลเด่นชัดออกมา เพียงสีเดียว อาจมีสีอื่นๆ ผสมบ้างแต่ก็เป็นแค่ส่วนประกอบในการสร้างบรรยากาศ เท่านั้น

ธรรมชาติมีความพิเศษหลายประการที่อาจเกิดขึ้นในบางขณะ แต่มีสุนทรียภาพแห่งความงามมาก เช่น การเกิดแสงเงา (light and shade) ซึ่งมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมเป็นอันมาก เนื่องจากทำให้มีน้ำหนักในงานศิลปะ เป็นการสร้างมิติ ความลึกให้กับผลงาน เป็นการสร้างจุดเด่น จุดรอง ทำให้เกิดบรรยากาศ มีวรรณะของสีโทนอ่อน โทนเย็น บางจุดที่แสงกระทบกับวัตถุที่มีลักษณะผิวมันวาวก็จะทำให้เกิดสีที่เลื่อมพลายได้ (Chatchai Atthapuk, 2014, p. 86)

การศึกษาค้นคว้าเทคนิควิธีการใช้สีแปร่งที่หลากหลายในการประสานทัศนธาตุ การใช้สีแปร่งในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เป็นแนวทางเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์เองที่ศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง โดยแต่งเติมความรู้สึกของสี บรรยากาศจินตนาการ และความรู้สึกส่วนตัวผ่านรอยแปร่ง เพื่อแสดงออกถึงความงามของวิถีชีวิตในชนบทอีสาน ที่ผูกพันและคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก Ithipol Thangchalok (2007, p. 113) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์เป็นการทำงานที่มีระบบมีขั้นตอน มีกระบวนการ หรืออาจกล่าวได้ว่า มีระเบียบวิธีที่อาจใกล้เคียงได้กับงานวิจัย เป็นการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ผู้สร้างสรรค์จะต้องศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หว่าอะไรคือระบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเชื่อ หลักการ และคุณค่าทางศิลปะที่ในรูปแบบเฉพาะตน โดยย้อนกลับไปดูถึงรากฐาน ประสบการณ์ ความเชื่อเชิงปรัชญาเบื้องต้นของตน ดังนั้น การที่ผู้สร้างสรรค์นำเอาเรื่องวิถีชีวิตชนบทอีสาน ที่ผู้สร้างสรรค์มีความผูกพัน คุ้นเคย เข้าใจอย่างดี จึงเสมือนเป็นการเชื่อมโยงปัจจุบันกับอดีตโดยตรงในขณะนั้น และช่วยขณะในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมนั้น จึงเป็นการเชื่อมโยงจิตใจเข้ากับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของสภาพแวดล้อม ประสบการณ์ทั้งทางด้านจิตรกรรมและประสบการณ์กับ

วิถีชีวิตชนบท ถูกถ่ายทอดสู่ผลงานจิตรกรรมชุดนี้ เป็นการเปิดใจต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว เพื่อสร้างความสงบสุขของจิตใจแสวงหาแนวทางใหม่ในการสร้างคุณค่าของสิ่งธรรมดา Pichet Piaklin (2016, p. 4) ได้กล่าวว่า การประสมประสานระหว่างความเรียบง่ายภายนอกกับความเต็มเปี่ยมภายในจิต การเห็นโลกตามสภาวะที่เป็นอยู่ จะไม่เกิดจิตที่แบ่งออกเป็นสองกล่าวคือ ในกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะและสุนทรีย์ภาพในการเข้าถึงความจริง แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ โดยไม่ได้แบ่งแยกจากกัน ผู้สร้างสรรค์ได้ศึกษาค้นคว้าและหาวิธีในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม โดยศึกษาการใช้ฝีแปรงจากศิลปิน นักวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยสร้างสรรค์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทดลองการระบายสีน้ำมันในลักษณะต่างๆ ในการแทนค่าวัตถุ รูปทรง สร้างบรรยากาศ ตลอดจนมิติของอารมณ์ความรู้สึกในงานจิตรกรรม เพื่อเป็นการค้นหาคำตอบความรู้ในการใช้ฝีแปรงของผู้สร้างสรรค์ และเป็นการนำเสนอความงามแสดงถึงคุณค่าของภูมิปัญญาคนชนบทอีสาน

ผู้สร้างสรรค์ได้แบ่งเทคนิควิธีการระบายสีน้ำมันออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ในบางส่วนยังคงใช้กลวิธีระบายสีแบบพื้นฐานโดยใช้พู่กันเพื่อสร้างที่ว่างต่างๆ ในผลงาน เช่น ท้องฟ้า พื้นดิน เป็นต้น 2) ผู้สร้างสรรค์ได้ประดิษฐ์เครื่องมือในการระบายสีน้ำมันจากเศษวัสดุในธรรมชาติ เช่น เศษหญ้า ฟางข้าว กิ่งไม้ ก้อนหิน และวัสดุพืชต่างๆ และจากวัสดุที่ประดิษฐ์ในทางอุตสาหกรรมผ้า เช่น เหล็ก ตาข่าย ลวด เป็นต้น เพื่อสร้างพื้นผิวต่างๆ มีการป้ายทับ ขูดขีด เช็ด ถูรวมทั้งได้ทำการทดลองผสมผสานกลวิธีต่างๆ เพื่อถ่ายทอดถึงสาระของพื้นผิวที่เป็นความงามอันบริสุทธิ์ทางทัศนศิลป์ให้ปรากฏ โดยใช้รูปทรงจากวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมในชนบท เป็นสื่อในการสร้างสรรค์

เมื่อนำมาผลจากการทดลองหลังจากที่ได้ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีสีมาสร้างสรรค์ถ่ายทอดบรรยากาศของสีแสงและเงา มิติ อารมณ์ ความหมาย ความกลมกลืน โดยมีการผสมผสานกับความจริงในธรรมชาติกับจินตนาการส่วนตัวของผู้สร้างสรรค์ มีการกำหนดจุดเด่นเป็นจุดเป็นรูปทรงที่แสงกระทบให้ความรู้สึกที่อบอุ่นงดงามของประกายแดด เป็นรูปทรงที่มีความหมายและสะท้อนความเป็นชนบทอีสาน ในพื้นที่ส่วนรองของภาพจะสร้างให้เป็นบรรยากาศของเงาเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกถึงความร่มเย็นและสร้างมิติให้กับผลงาน (ภาพที่1)

ภาพที่ 1 แสดงภาพตัวอย่างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

(ก) การร่างภาพ (ข) การลงสีโดยรวม (ค) การเก็บรายละเอียด

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาค้นคว้าและทำการทดลองการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่แสดงออกถึงความงามของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนชนบทอีสาน โดยมุ่งเน้นการใช้ฝีแปรงในลักษณะต่างๆ ในการสร้างมิติของวัตถุ รูปทรง และบรรยากาศ เพื่อสร้างความรู้สึกถึงวิถีชีวิตในชนบท โดยที่ผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์เครื่องมือในการระบายสีขึ้นเอง ผสมผสานกับการใช้พู่กันและเกรียงวาดภาพ โดยเป็นการค้นหาวิธีการใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในลักษณะส่วนตัว ผู้สร้างสรรค์ใช้ฝีแปรงที่แตกต่างในการวาดภาพวัตถุ และรูปทรงที่ต่างกัน สร้างพื้นผิวต่างๆ ทั้งพื้นผิวที่ขรุขระ หยาบเรียบ นุ่มนวล มันวาว แห้ง เปียก จึงได้ทดลองวิธีการขูด ขีด ปาด บ้าย เช็ด เพื่อจะค้นหาวิธีการแทนความรู้สึกของพื้นผิวต่างๆ Anurot Chanphosri (2016, p. 9) ได้กล่าวไว้ว่า การแปรเปลี่ยนเกิดขึ้นจากการขูด ขีด ระบายสี ทำให้เกิดร่องรอยพื้นผิวในลักษณะที่มีความแตกต่างกัน ที่สามารถสร้างพื้นผิวให้เกิดพื้นผิวใหม่หรือเป็นพื้นผิวจากจินตนาการที่จะสร้างประสบการณ์ความรู้สึกใหม่ได้อย่างแท้จริง สามารถเข้าถึงการสร้างมิติแห่งวัตถุโดยไม่ต้องเก็บรายละเอียดมากแต่กลับใช้รอยแปรงสร้างให้เกิดรายละเอียดที่เข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกในชนบทอีสาน ในส่วนของพื้นที่ว่างในผลงาน ผู้สร้างสรรค์เลือกที่จะใช้วิธีการระบายด้วยพู่กัน เนื่องจากต้องการให้ที่ว่างส่งผลให้รูปทรงโดดเด่น การทดลองใช้ฝีแปรงในการสร้างสรรค์นั้น มีทั้งทดลองการรองพื้นบนผ้าใบด้วยสีเข้มก่อนแล้วค่อยเพิ่มให้ภาพสว่าง และทดลองการค่อยๆ เพิ่มน้ำหนักสีจากผ้าใบสีขาวแล้วเพิ่มน้ำหนักสีให้เข้มขึ้น การทดลองทั้งสองนี้ทำให้ได้การสร้างพื้นผิวที่มีความรู้สึกแตกต่างกัน คือ การวาดจากเข้มไปอ่อนให้ความรู้สึกแข็ง ทึบ ดัน เหมาะแก่การวาดวัตถุแข็งต่างๆ เช่น ไม้ ฟืน ปูน สิ่งก่อสร้าง หิน ดิน เป็นต้น เมื่อแนวคิดในเนื้อหาที่ต้องการแสดงความจำของวัตถุต่างๆ ที่แทนค่าความงามของคุณค่าในวิถีชีวิตชนบท

ถ่ายทอดด้วยผลงานจิตรกรรมรูปแบบเหมือนจริง ด้วยเทคนิคสีน้ำมัน ที่เน้นการใช้สีแปร่งในลักษณะต่างๆ เพื่อแทนอารมณ์ความรู้สึกของพื้นผิว รูปทรง วัตถุ ถ่ายทอดบรรยากาศความงามของวิถีชีวิต เพื่อให้เกิดเอกภาพ ให้มีความกลมกลืนของดูลงภาพทั้งเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิค เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะ รูปแบบเฉพาะตน Chalood Nimsamer (2010, p. 101) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะต้องคำนึงถึงคือเอกภาพ (unity) เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อผลรวมหนึ่งเดียวไม่อาจแบ่งแยกได้ ทั้งเอกภาพของแนวเรื่อง เอกภาพของรูปทรง เอกภาพการแสดงออก และยังต้องประกอบด้วยคุณลักษณะที่พิเศษที่จะขาดไม่ได้ในงานศิลปะที่มีคุณค่าสูง คือ บุคลิกภาพ (personality) และอัตลักษณ์ (individuality) ของผู้สร้างสรรค์ ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด สัญญาแห่งนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสานนี้ มีขอบเขตในการสร้างสรรค์ด้านเนื้อหาแสดงออกด้วยเนื้อหาเรื่องราวที่ประทับใจในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชนบทอีสาน เพื่อให้ถ่ายทอดความงามและคุณค่าของวิถีชีวิตในชนบทอีสานโดยแสดงออกโดยผลงานสร้างสรรค์ประเภทจิตรกรรม 2 มิติ รูปแบบเหมือนจริง (realistic) สร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (oil on canvas)

ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (oil on canvas) ทั้งหมดจำนวน 40 ชิ้น ทุกชิ้นมีขนาดเท่ากันทั้งหมดคือ 80 x 100 เซนติเมตร เพื่อสะดวกในการเดินทาง ขนย้าย การติดตั้ง จัดเก็บ ผลงานในการสร้างสรรค์ชุดนี้ได้ทำการเผยแพร่จัดการแสดงในรูปแบบนิทรรศการที่หอศิลป์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ร่วมแสดงการประชุมวิชาการวิจัยทางด้านศิลปกรรมที่มหาวิทยาลัยขอนแก่น ร่วมแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยระดับภูมิภาคที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ร่วมแสดงศิลปกรรมร่วมสมัยระดับภูมิภาคอาเซียน “อนุภาคกลุ่มน้ำโขงครั้งที่ 3” มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เป็นการเผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน โดยผู้ชมผลงานสามารถตีความวิเคราะห์ผลงาน ตามประสบการณ์ของแต่ละคนแล้ววิเคราะห์ประเมินด้วยตัวเอง โดยแบ่งการศึกษาตามเนื้อหาออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้ 1) ช่วงศึกษาวิถีชีวิตการทำงานเกษตรของชนบทอีสาน 2) ช่วงศึกษาสภาพภูมิทัศน์ของชนบทอีสาน 3) ช่วงศึกษาวิถีชีวิตของคนชนบทอีสาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลงานช่วงที่ 1 ชุดการทำงานเกษตรของชนบทอีสาน

ผลงานช่วงนี้ผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาวิถีการทำงานเกษตรเป็นสื่อในการถ่ายทอดความงามในวิถีชีวิตชนบท เพราะเป็นสิ่งที่คนอีสานมีความผูกพันและใช้ในการดำรงชีวิต โดยเลือกมุมมองที่มีมิติ แสงเงา น้ำหนัก องค์ประกอบลง ผลงานสร้างสรรค์จากสถานที่จริงจึงมีมิติ แปร่งที่ดูสดและรุนแรง เพื่อแทนค่าการแสดงอารมณ์ของการทำงาน ของเกษตรกรที่ต้องทอทน แสดงการต่อสู้ชีวิตของคนอีสาน ผู้สร้างสรรค์ถ่ายทอด

ความรู้สึกต่าง ๆ นี้ผ่านผลงานจิตรกรรม โดยใช้เทคนิคกลวิธีในการระบายสีน้ำมัน จากอุปกรณ์ที่ผู้สร้างสรรค์ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งสามารถตอบสนองเนื้อหาการทำการเกษตร ได้ดี การป้าย ปาด ขูด ขีด เช็ด ถู สามารถแทนความรู้สึกของธรรมชาติและพืชผลทางการเกษตรได้ดี (ภาพที่ 2)

(ก)

(ข)

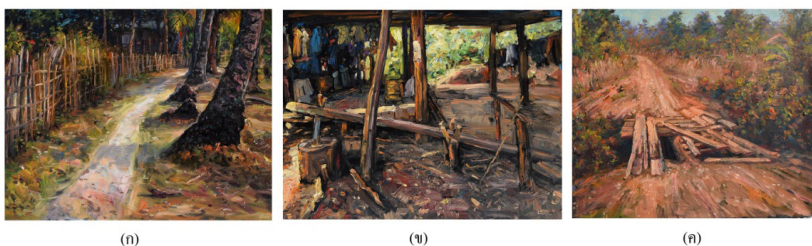

(ค)

ภาพที่ 2 แสดงภาพตัวอย่างผลงานช่วงที่ 1 ขูด การทำการเกษตรของชนบทอีสานเหนือ
(ก) ผลงานชิ้นที่ 3 (ข) ผลงานชิ้นที่ 4 (ค) ผลงานชิ้นที่ 6

ผลงานช่วงที่ 2 สภาพภูมิทัศน์ของชนบทอีสาน

สภาพภูมิทัศน์ในชนบทอีสานมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว เช่นทุ่งนา ถนนหนทาง ห้วย ลักษณะต้นไม้หรือบริเวณทั่วไปที่ประกอบการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ตลอดจนบริเวณหมู่บ้านในชนบทอีสาน ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้มีความเฉพาะที่แสดงความเป็นชนบทอีสานได้ ทั้งมีความหมายของวัตถุ รูปทรง และสีบรรยากาศที่ปรากฏในสภาพแวดล้อมต่างๆ ผลงานชุดนี้จึงสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี การสร้างสรรค์โดยใช้เนื้อหาสภาพภูมิทัศน์ของชนบทนี้ จึงสำคัญอยู่ที่มุมมองที่จะต้องวิเคราะห์เรื่องวัตถุ รูปทรง สี แสงเงาบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ที่จะต้องสามารถแสดงความเป็นชนบทอีสานเพื่อถ่ายทอดความงามและคุณค่าของวิถีชีวิตโดยใช้สภาพภูมิทัศน์นี้เป็นสื่อในการสร้างสรรค์ผลงานตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ ภาพตัวอย่างผลงานช่วงที่ 2 (ภาพที่ 3)

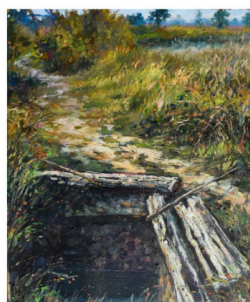

ภาพที่ 3 แสดงภาพตัวอย่างผลงานช่วงที่ 2 สภาพภูมิทัศน์ของชนบทอีสานเหนือ

(ก) ผลงานชั้นที่ 13 (ข) ผลงานชั้นที่ 14 (ค) ผลงานชั้นที่ 16

ผลงานช่วงที่ 3 ช่วงวิถีชีวิตของคนชนบทอีสาน

ช่วงวิถีชีวิตเป็นการค้นคว้าช่วงสุดท้ายในการสร้างสรรค์ ผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์การเลือกรูปทรงที่จะนำมาถ่ายทอดเพื่อแสดงถึงความงามของคุณค่าวิถีชีวิตชนบทอีสาน การศึกษาวิถีชีวิตประจำวันในการดำรงชีพของคนอีสานมาเป็นสื่อ นั้น ทำให้เห็นถึงการแก้ปัญหา ในกิจกรรมต่างๆ ที่คนอีสานทำได้อย่างลงตัวเป็นธรรมชาติ ทั้งการหาอาหาร การประกอบอาหาร แก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย และอื่นๆ เป็นวิถีชีวิตที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการประกอบอาหารของคนอีสานนั้นมีการแสดงถึงความเรียบง่ายของวิถีชีวิต แสดงถึงวัฒนธรรมของคนชนบทอีสานได้ชัดเจน ผลงานช่วงนี้ได้เน้นองค์ประกอบมากขึ้น มีการวางจุดเด่น ด้วยแสงไฟที่เกิดจากการประกอบอาหาร ทำให้ผลงานเกิดอุณหภูมิของสีที่หลากหลาย เช่น แสงไฟที่ใช้ในการประกอบอาหารมีอุณหภูมิร้อน มีบรรยากาศของแสงที่อบอุ่น ส่วนของเงาจะมีอุณหภูมิที่เป็น อุณหภูมิแสงจากดวงอาทิตย์ที่แต่ละภาพแสดงอุณหภูมิแตกต่างกันตามกาลเวลา มีความเข้มอ่อนของแสง สี ที่เปลี่ยนแปลงไป เงาที่เกิดจากการอยู่ใต้ร่มไม้ หรือเถียงนา ก็มีอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา ฤดูกาล เป็นต้น ภาพตัวอย่างผลงานช่วงที่ 3 (ภาพที่ 4) และภาพตัวอย่างผลงานช่วงสุดท้ายศึกษาเรื่องวิถีชีวิตการประกอบอาหารที่เรียบง่ายของคนชนบทอีสาน (ภาพที่ 5)

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 4 แสดงภาพตัวอย่างผลงานช่วงที่ ผลงานช่วงที่ 3 ช่วงวิถีชีวิตของคนชนบทอีสานเหนือ
(ก) ผลงานชิ้นที่ 21 (ข) ผลงานชิ้นที่ 24 (ค) ผลงานชิ้นที่ 25

(ก)

(ข)

ภาพที่ 5 แสดงภาพผลงานช่วงสุดท้ายศึกษาเรื่องวิถีชีวิตการประกอบอาหารที่เรียบง่ายของคนชนบท
อีสาน

(ก) ผลงานชิ้นที่ 29 (ข) ผลงานชิ้นที่ 30

สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้จากการสร้างสรรค์จิตรกรรมชุด “สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสาน” เป็นการศึกษาหลักกรรมทางพระพุทธศาสนา และแปรการมองเห็นเกิด “สัญญา” (ความจำ) ของนามรูปหรือสรรพสิ่งต่างๆ ในวิถีชีวิตชนบทสู่กระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม การมอง และใช้ปัญญาพิจารณานามรูปต่างๆ เพื่อให้เกิดสติจนเกิดความจำได้ (สัญญา) เป็นการทำความเข้าใจในสาระของวัตถุรูปทรงต่างๆ ที่ผู้สร้างสรรค์ผูกพันในวิถีชีวิตชนบทซึ่งเป็นการผูกพันจากสัญญาเดิม การรับรู้ชื่อนามรูปนี้มีความงาม ความหมาย มีความทรงจำนั้นเกิดขึ้น จากสิ่งภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส และเครื่องสัมผัสต่างๆ มาสัมผัสสัมพันธ์กับสิ่งภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น

กาย ใจ โดยมีประสบการณ์ สติ ปัญญา เป็นเครื่องมือในการกลั่นกรองกับสิ่งที่มาสัมผัส แล้วจึงเกิดเป็นความรู้สึกต่าง ๆ เมื่อพิจารณารูปทรงต่าง ๆ ที่มีความรู้สึกผูกพันแล้ว ย้อนกลับเข้าไปถึงนามธรรมในรูปนั้น จะพบความงามที่บริสุทธิ์ของรูปทรงที่เป็นนามธรรม โดยการมองแค่เพียงทัศนธาตุต่าง ๆ คือ พิจารณาแค่จุด เส้น สี น้ำหนักแสงเงา รูปร่าง รูปทรง ที่ว่าง พื้นผิว ซึ่งเป็นนามธรรม แล้วประสานนามธรรมกลับสู่รูปธรรม ด้วยการบวนการทางด้านจิตรกรรม เหมือนการหมุนวนของวัฏจักร Pichet Piaklin (2016, p. 2301) ได้กล่าวไว้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแผนที่ในการเดินทางและเป็นบานประตูในการเปิดโลกแห่งความจริงหรือสัจธรรมเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา สรรพสิ่งล้วนแปรเปลี่ยนแตกดับสูญสลายและพลิกฟื้นขึ้นใหม่เป็นวัฏจักร

การสร้างสรรคผลงานด้วยการวาดภาพด้วยสีน้ำมันจากสถานที่จริง เป็นการโต้ตอบกับสิ่งที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้านั้น เป็นการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ ความจริง ความงาม ความรู้สึกจากรูปทรงต่าง ๆ ในสถานที่จริง ซึ่งไม่ใช่การลอกเลียนแบบจากธรรมชาติเพียงแค่ใช้ความจริงเป็นเครื่องมือในการศึกษาถึงความงามที่อยู่ในธรรมชาติและวิถีชีวิตในชนบท Prasert Sriratana (1999, p. 158) กล่าวว่า การเลียนแบบธรรมชาติเป็นการถ่ายทอดความงามตามทัศนะที่ศิลปินได้ประสบจากวัตถุ โดยอยู่บนรากฐานของทฤษฎีวัตถุวิสัย ที่ถือว่าความงามเป็นคุณสมบัติของวัตถุ ศิลปินพยายามที่จะอธิบายความงามด้วยกรรมวิธีทางศิลปะโดยอาศัยวัตถุเป็นตัวกลางหรือเป็นเครื่องมือประกอบซึ่งการถ่ายทอดรูปแบบทางวัตถุด้วยกรรมวิธีทางศิลปะนี้เป็นการเคลื่อนย้ายสถานะความจริงในธรรมชาติมาเป็นความจริงในรูปแบบศิลปะ หรือเป็นการถ่ายแบบจากจินตนาการของจิตที่มีต่อวัตถุจริงให้เป็นผลงานศิลปะ อย่างไรก็ตาม การดูแบบจากธรรมชาติแล้วสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมนั้นถือเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเท่านั้น โดยความสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบเหมือนจริง (realistic) นั้น ความสำคัญอยู่ที่การเลือกมุมมองที่มีความพิเศษ น่าสนใจ มีความเข้าใจในธรรมชาติของนามรูปนั้น ต้องประสานสัมพันธ์ทั้งธรรมชาติ ความรู้ จินตนาการ แสดงออกได้ตามวัตถุประสงค์การสร้างสรรค Preecha Thaothong (2006, p. 84) ได้กล่าวว่า การเลือกมุมมองมีความสำคัญ สามารถแสดงเอกลักษณ์ของสถานที่นั้นๆ การจับเอาจังหวะของแสงและน้ำหนักเพื่อศึกษาบรรยากาศของสีและความรู้สึก เพื่อกำหนดจุดเด่นและพื้นที่ว่างให้ลงตัวในองค์ประกอบที่เหมาะสม ด้วยประสบการณ์ที่ผู้สร้างสรรคมีภูมิลำนาอยู่ในชนบทอีสานจึงมีผูกพันและคุ้นเคยทำให้เข้าใจการเลือกมุมมองที่มีลักษณะพิเศษ น่าสนใจ สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกถึงวิถีชีวิตชนบท แสดงถึงอัตลักษณ์ของชนบทอีสานได้อย่างดี

การสร้างสรรค์ผลงานใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบจากสถานที่จริง ทำให้เห็นปฏิกริยาของสีที่เกิดจากการวาดระบายทับซ้อนให้เสร็จในระยะเวลาที่ต่อเนื่องกันนั้น ทำให้เกิดสีที่พิเศษ กล่าวคือ สีที่เกิดขึ้นเวลานั้นๆ ที่ผสมกันระหว่างสีวัตถุกับเวลา ฤดูกาล และอุณหภูมิบรรยากาศ ที่ไม่สามารถถ่ายทอดด้วยภาพถ่ายทั่วไป และโทนสีในแต่ละภาพก็จะมีแตกต่างกันออกไปตามองค์ประกอบที่กล่าวมา การใช้กลวิธีการระบายสีน้ำมันที่หลากหลาย ทั้งจากพู่กันและการประดิษฐ์เครื่องมือในการสร้างสรรค์มาจากวัสดุอุปกรณ์ทั่วไปที่ใช้วิถีชีวิตชนบทและตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติ สร้างความรู้สึกของพื้นผิวต่างๆ ได้ดี ซึ่งเปลี่ยนแปลงๆ ที่เกิดจากการป้าย ปาด เช็ด ถู ขูด ขีด ลาก เป็นการพัฒนาฝีมือให้เข้าถึงความรู้สึกของพื้นผิวในวิถีชีวิตชนบทเป็นตัวประสานทัศนธาตุต่างๆ ให้เกิดรูปธรรม Ithipol Thangchalok (2007, p. 174) ได้กล่าวว่า ฝีมือในงานจิตรกรรมนั้นเป็นเครื่องมือใหม่ที่สร้างการค้นพบใหม่ ไม่ใช่แค่เทคนิคหรือรูปแบบเท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ หลักการ และสุนทรียภาพจากการพรรณนาโลกและสรรพสิ่งตามที่ตาเห็นไปสู่การแสดงออกซึ่งประสบการณ์ของอารมณ์ ความรู้สึกทางใจที่ได้รับจากสิ่งที่เห็น ออกมาให้เป็นທີ່ประจักษ์ ร่องรอยแต่งแต้มของฝีมือ ก่อให้เกิดประกายสีที่สว่าง สะอาด สดใส รวมทั้งสามารถสื่อความรู้สึกไปถึงความเคลื่อนไหวของสรรพสิ่ง ทั้งแสง สี บรรยากาศและวัตถุต่างๆ ทำให้ดูมีชีวิตชีวา การใช้ฝีมือจึงเป็นการศึกษาหลักในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยชุดนี้ การศึกษาค้นคว้า ทดลอง นำมาสู่การสร้างสรรค์จนสามารถใช้ฝีมือแทนคำวัตถุและรูปทรงต่างๆ สื่อถึงความงามของวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนชนบทอีสาน แสดงออกถึงความเรียบง่ายของคนอีสานเป็นไปตามความมุ่งหมายของการวิจัยสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชุด “สัญญาของนามรูปในวิถีชีวิตชนบทอีสาน” แบ่งออกเป็นการศึกษา 3 ช่วง คือ 1) ช่วงศึกษาวิถีชีวิตการทำการเกษตรของชนบทอีสาน 2) ช่วงศึกษาสภาพภูมิทัศน์ของชนบทอีสาน 3) ช่วงศึกษาวิถีชีวิตของคนชนบทอีสาน ทั้งเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิค ล้วนมีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนบุคลิกนิสัยส่วนตัวที่ผู้สร้างสรรค์ประทับใจในความงามของวิถีชีวิตในชนบทที่ผูกพันกับผู้สร้างสรรค์มาตั้งแต่เยาว์วัย การศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทำให้เข้าใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ รอบตัว ทั้งผู้คน สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิต และวัตถุต่างๆ ทำให้รู้จักการใช้สติ พิจารณาวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ให้ละเอียด เพื่อที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้มีคุณค่า ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้ได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการสร้างสรรค์จิตรกรรม ถ่ายทอดความงามจากความเรียบง่ายในวิถีชีวิตสามัญธรรมดาของคนชนบทเป็นการนำเอาคุณค่าของภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษของคนอีสานมาชานาน เพื่อบูรณาการไว้ไม่ให้สลายหายไป การมองและพิจารณาคุณค่าของสิ่งรอบตัวนี้

จะส่งผลให้คนเราเข้าใจคุณค่าสิ่งต่างๆ มากขึ้น ถ้ารู้จักคำว่าเรียบง่าย พอเพียง การมีสติพิจารณาสิ่งต่างๆ เปรียบเสมือนการมีสติสำรวจอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ภายในจิตใจ การที่ผู้สร้างสรรค์มีรูปร่างต่าง ๆ แล้วพิจารณาให้เห็นเพียงแต่ความบริสุทธิ์ของทัศนธาตุแล้วประสานทัศนธาตุนั้นด้วยกระบวนการทางจิตกรรม เป็นการมองรูปธรรมแบบนามธรรม แล้วประสานนามธรรมนั้นให้กลับสู่รูปธรรมเหมือนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่อธิบายเรื่องของวิภูษะ Pichet Piaklin (2016, p. 2304) ได้กล่าวว่า การหมั่นเวียนวนของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นพลวัตรแห่งสังขาร เป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ผู้ศึกษารู้จักปล่อยวาง รู้จักคำว่าพอ ปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยโดยไม่ทิ้งคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมของบรรพบุรุษ ไม่พัฒนากายภาพภายนอกอย่างเดียว แต่ถ้าพัฒนาจิตใจด้วยการหยุดใช้สติพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา จะเป็นเส้นทางให้พ้นทุกข์ต่างๆ เข้าสู่ความสุข ความสุขนี้ไม่ได้มาจากการร่ำรวย สุขสบาย หากแต่เป็นสุขจากความเรียบง่าย สมถะ และพอเพียง

References

- Atipattayakul, C. (2016). **New perspective issues route case access to northeast of Buddhism** (ประเด็นมุมมองใหม่ กรณีเส้นทางการเข้าสู่ภาคอีสานของพระพุทธศาสนา). Mekong Chi Mun Art and Culture Journal, 2(1), 1-16.
- Atthapuk, C. (2011). **Composition** (องค์ประกอบศิลปะ) (8th ed.). Samut Sakhon: Pimdee Co.,Tld.
- Burawas S. (2011). **Buddhist philosophy** (พุทธปรัชญา). Bangkok: Charoen Wit Printing House.
- Chanphosri, A. (2016). Transformation of tradition Thai painting form to the doctrines of Buddhism (การแปรเปลี่ยนจากรูปธรรมของจิตรกรรมของไทยสู่หลักธรรมในพระพุทธศาสนา). **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9(2), 2361-2375.
- Kiddee, P. (2016). Colours of faith and serenity (สีแห่งความศรัทธาและสงบสุข). **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9(2), 2271-2288.
- Nanasampanno, B. (1987). **Entrance to the space of mind of Dharma** (เข้าสู่แดนอวกาศของจิตของธรรม). Maha sarakham: Pride Printing.
- Nimsamer, C. (2014). **Composition of art** (องค์ประกอบของศิลปะ) (9th ed.). Bangkok: Thai Watana Panich Press Co., Ltd.
- Pichet Piaklin. (2016). Way to vilara of mind (การเดินทางสู่วิหารแห่งจิต). **Veridian E-Journal, Silpakorn University**, 9(2), 2289-2306.
- Ponrungroj, C. (2000). **Research in visual arts** (การวิจัยทางทัศนศิลป์). Bangkok: Darn Sutha Press Company Limited.
- Sriratana, P. (1999). **Aesthetics in visual arts** (สุนทรียะทางทัศนศิลป์). Bangkok: O.S.Printing House Co., Ltd.
- Thangchalok, I. (2007). **Guideline for teaching and creative painting advanced** (แนวทางการสอนและการสร้างสรรค์จิตรกรรมขั้นสูง). Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.
- Thaothong, P. (2005). **From light shade to Himmaphan Forest** (จากแสงเงาสู่ป่าหิมพานต์). Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.